

# Specjalne potrzeby edukacyjne III - opis przedmiotu

| Informacje ogólne   |                                          |
|---------------------|------------------------------------------|
| Nazwa przedmiotu    | Specjalne potrzeby edukacyjne III        |
| Kod przedmiotu      | 05.6-WP-PSSM-SPE3                        |
| Wydział             | <a href="#">Wydział Nauk Społecznych</a> |
| Kierunek            | Pedagogika specjalna                     |
| Profil              | ogólnoakademicki                         |
| Rodzaj studiów      | jednolite magisterskie                   |
| Semestr rozpoczęcia | semestr zimowy 2022/2023                 |

| Informacje o przedmiocie        |                                                                                         |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| Semestr                         | 5                                                                                       |
| Liczba punktów ECTS do zdobycia | 4                                                                                       |
| Typ przedmiotu                  | obowiązkowy                                                                             |
| Język nauczania                 | polski                                                                                  |
| Sylabus opracował               | <ul style="list-style-type: none"><li>dr hab. Małgorzata Czerwińska, prof. UZ</li></ul> |

| Formy zajęć |                                         |                                        |                                            |                                           |                     |
|-------------|-----------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------|
| Forma zajęć | Liczba godzin w semestrze (stacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne) | Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne) | Forma zaliczenia    |
| Wykład      | 15                                      | 1                                      | 9                                          | 0,6                                       | Zaliczenie na ocenę |
| Ćwiczenia   | 15                                      | 1                                      | 9                                          | 0,6                                       | Zaliczenie na ocenę |

## Cel przedmiotu

- Opanowanie przez studentów wiedzy nt. podstawowych problemów współczesnej pedagogiki specjalnej (zwłaszcza pedagogiki leczniczo-terapeutycznej), systemów kształcenia dzieci/uczników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (zwłaszcza z niepełnosprawnością ruchową, chorobą przewlekłą, niepełnosprawnością sprzężoną, z odmiennością somatyczną, ze szczególnymi uzdolnieniami, z **trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą**), zasad wyrównywania szans edukacyjnych (zwłaszcza w/w dzieci/uczników), specyfiki pracy opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej w odniesieniu do w/w dzieci/uczników.
- Ukształtowanie umiejętności identyfikowania i interpretowania (także krytyki) zjawisk i systemów wsparcia dzieci/uczników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (zwłaszcza z z niepełnosprawnością ruchową, chorobą przewlekłą, niepełnosprawnością sprzężoną, z odmiennością somatyczną, ze szczególnymi uzdolnieniami, z **trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą**), w kontekście powiązań z subdyscyplinami pedagogiki specjalnej, dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych, medycznych i nauk o zdrowiu. Ukształtowanie umiejętności projektowania procesu wsparcia rodziny z dzieckiem/ucznikiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (zwłaszcza w/w dziećmi/ucznikami).
- Uwrażliwienie studentów na potrzebę organizowania kształcenia dzieci/uczników ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (zwłaszcza z z niepełnosprawnością ruchową, chorobą przewlekłą, niepełnosprawnością sprzężoną, z odmiennością somatyczną, ze szczególnymi uzdolnieniami, z **trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą**) oraz na przestrzeganie zasad etyki w pracy z dziećmi/ucznikami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

## Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza pedagogiczno-psychologiczna z zakresu niepełnosprawności człowieka, na temat systemów i zasad wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży, na temat idei edukacji włączającej i specjalnych potrzeb edukacyjnych - pozyskana w dotychczasowym przebiegu studiów.

## Zakres tematyczny

Wykłady:

- Prawo oświatowe i kierunki badań nad inkluzją i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – aktualne dokumenty prawne i osiągnięcia naukowe w Polsce i na świecie.
- Osoba z niepełnosprawnością ruchową – podstawowe ustalenia pedagogiki leczniczo-terapeutycznej.
- Osoba z chorobą przewlekłą – podstawowe ustalenia pedagogiki leczniczo-terapeutycznej.
- Niepełnosprawność sprzężona – wieloaspektowy problem subdyscyplin pedagogiki specjalnej.
- Odmiennność somatyczna – problem pedagogiczno-psychologiczny.
- Szczególne uzdolnienia – supra czy subnorma?
- Różnice kulturowe – jako przyczyna trudności adaptacyjnych, problem edukacyjny i wychowawczy.

Ćwiczenia:

1. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową – sfera orientacyjno-poznawcza, emocjonalno-motywacyjna i funkcjonowanie społeczne (interpretacja w ujęciu interdyscyplinarnym). Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością ruchową w systemie opieki, rehabilitacji (medycznej, psychologicznej, społecznej, zawodowej), edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, wychowania, rehabilitacji, edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową. Projektowanie procesu wspierania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową oraz ich rodzin.
2. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci i młodzieży z chorobą przewlekłą - sfera orientacyjno-poznawcza, emocjonalno-motywacyjna i funkcjonowanie społeczne (interpretacja w ujęciu interdyscyplinarnym). Dzieci i młodzież z chorobą przewlekłą w systemie opieki, rehabilitacji (medycznej, psychologicznej, społecznej, zawodowej), edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, wychowania, rehabilitacji, edukacji dzieci i młodzieży z wybranymi chorobami przewlekłymi (np. alergia, cukrzyca, epilepsja, choroby układu krążenia, choroby układu oddechowego, astma, hemofilia, choroby nowotworowe). Projektowanie procesu wspierania dzieci i młodzieży z chorobą przewlekłą oraz ich rodzin.
3. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sprzężoną. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością sprzężoną w systemie opieki, rehabilitacji, wychowania, edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, rehabilitacji, wychowania, edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sprzężoną. Projektowanie procesu wspierania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sprzężoną oraz ich rodzin.
4. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci i młodzieży z odmiennością somatyczną (zaburzenia wagi i wzrostu, transseksualizm, deformacje twarzy). Dzieci i młodzież z odmiennością somatyczną w systemie opieki, rehabilitacji, wychowania, terapii, edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, rehabilitacji, wychowania, terapii, edukacji dzieci i młodzieży z odmiennością somatyczną. Projektowanie procesu wspierania dzieci i młodzieży z odmiennością somatyczną oraz ich rodzin.
5. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci ze szczególnymi uzdolnieniami . Wpływ szczególnych uzdolnień na kształtowanie się sfery orientacyjno-poznawczej, emocjonalno-motywacyjnej i funkcjonowanie społeczne (interpretacja w ujęciu interdyscyplinarnym). Dzieci ze szczególnymi uzdolnieniami systemie opieki,, wychowania, terapii, edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, wychowania, terapii, edukacji dzieci ze szczególnymi uzdolnieniami. Projektowanie procesu wspierania dzieci ze szczególnymi uzdolnieniami oraz ich rodzin.
6. Psychospołeczne funkcjonowanie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi z powodu różnic kulturowych lub zmian środowiska edukacyjnego (np. wcześniejsze kształcenie za granicą). Dzieci i młodzież z różnic kulturowych w systemie opieki, wychowania, resocjalizacji, socjoterapii, edukacji (uwarunkowania wyrównywania szans edukacyjnych). Zasady, metody, formy opieki, wychowania, resocjalizacji, socjoterapii, edukacji dzieci i młodzieży z różnic kulturowych. Projektowanie procesu wspierania dzieci i młodzieży z różnic kulturowych oraz ich rodzin.

Metody kształcenia

Wykłady:

wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład z prezentacją.

Ćwiczenia:

analiza tekstu z dyskusją, praca w grupach, klasyczna metoda problemowa, projekt.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

| Opis efektu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Symbole efektów                                                                                             | Metody weryfikacji                                                                                              | Forma zajęć                                                                  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| C.3.W4. Student opisuje specyfikę pracy opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej: zasady, metody i formy opieki oraz wychowania; zasady działalności placówek rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych z uwzględnieniem problemów związanych z ich funkcjonowaniem; zagadnienia poradnictwa edukacyjno-zawodowego, opieki zdrowotnej, edukacji zdrowotnej i seksualnej - w odniesieniu do wybranych grup uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">PS_W-04</a></li><li>• <a href="#">PS_W-12</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• bieżąca kontrola na zajęciach</li><li>• kolokwium</li></ul>             | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |
| C.3.K2. Student jest przekonany o konieczności przestrzegania zasad etyki w pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">PS_K-03</a></li></ul>                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>• dyskusja</li><li>• obserwacja i ocena aktywności na zajęciach</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |
| C.3.W2. Student opisuje zakresy pedagogiki specjalnej: surdopedagogikę, tyflopedagogikę, edukację i rehabilitację osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogikę resocjalizacyjną, pedagogikę korekcyjną (terapię pedagogiczną), pedagogikę leczniczo-terapeutyczną - w kontekście wybranych grup dzieci/uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">PS_W-04</a></li><li>• <a href="#">PS_W-12</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• bieżąca kontrola na zajęciach</li><li>• kolokwium</li></ul>             | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |
| C.3.U2. Student dokonuje krytycznej analizy systemów wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystując wybrane aktualne ujęcia koncepcyjne.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">PS_U-07</a></li><li>• <a href="#">PS_U-11</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• przygotowanie projektu</li></ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |

| Opis efektu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Symbol                    | efektów                   | Metody weryfikacji                                                                           | Forma zajęć             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
| C.3.W1. Student opisuje podstawowe problemy pedagogiki specjalnej jako nauki interdyscyplinarnej: pojęcia, cele, zadania, zasady i zakres, historyczny kontekst opieki i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie w ujęciu historycznym; współczesne tendencje w pedagogice specjalnej; wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (od mikrodeficytów centralnego układu nerwowego po całościowe zaburzenia w rozwoju), niedostosowanych społecznie lub uzdolnionych; skalę i dynamikę zjawiska niepełnosprawności w Polsce i na świecie; systemy kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce i innych państwach; zasady wyrównywania szans edukacyjnych; system kształcenia pedagogów specjalnych. | • <a href="#">PS_W-04</a> | • <a href="#">PS_W-12</a> | • bieżąca kontrola na zajęciach<br>• kolokwium<br>• przygotowanie referatu                   | • Wykład<br>• Ćwiczenia |
| C.3.K1. Student jest przekonany o potrzebie organizowania kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zgodnie z przepisami prawa.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | • <a href="#">PS_K-03</a> |                           | • dyskusja<br>• obserwacja i ocena aktywności na zajęciach                                   | • Wykład<br>• Ćwiczenia |
| C.3.U1. Student identyfikuje i interpretuje złożone zjawiska i systemy wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ukazując ich powiązania z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej i dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych, medycznych i nauk o zdrowiu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | • <a href="#">PS_U-07</a> | • <a href="#">PS_U-11</a> | • bieżąca kontrola na zajęciach<br>• obserwacja i ocena aktywności na zajęciach<br>• projekt | • Wykład<br>• Ćwiczenia |
| C.3.U6. Student projektuje proces wspierania rodziny z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | • <a href="#">PS_U-07</a> | • <a href="#">PS_U-11</a> | • przygotowanie projektu                                                                     | • Wykład<br>• Ćwiczenia |

## Warunki zaliczenia

Wykłady:

Ocena z kolokwium z treści wykładów. Kryteria ocen: niedostateczny (0-50%); dostateczny (61-70%), dostateczny plus (61-70%); dobry (71-80%); dobry plus (81-90%); bardzo dobry (91-100%).

Ćwiczenia:

średnia ocen z: 1) Opracowania projektu. Kryteria oceny projektu od 2 do 5 za: a) poprawność merytoryczną, b) poprawność metodyczną, c) staranność techniczną (redakcyjną), c) atrakcyjność prezentacji projektu; 2) Kolokwium z treści ćwiczeń. Kryteria ocen: niedostateczny (0-50%); dostateczny (51-60%), dostateczny plus (61-70%); dobry (71-80%); dobry plus (81-90%); bardzo dobry (91-100%).

Ocena z przedmiotu:

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest zaliczenie wykładów i ćwiczeń. Oceną końcową jest średnia arytmetyczna ocen z treści wykładów i ćwiczeń.

Dopuszczalna liczba nieobecności - 3; wymagane zgłoszenie się na konsultacje.

## Literatura podstawowa

1. Dovigo F., *Special Educational Needs and Inclusive Practices: An International Perspective*. Studies in Inclusive Education, Rotterdam 2017.
2. *Międzykulturowość w szkole. Poradnik dla nauczycieli i specjalistów*, red. K. Białek, Warszawa 2015.
3. Olechowska A., *Specjalne potrzeby edukacyjne*, Warszawa 2016
4. Szumski G., *Dobór i kształcenie uczniów zdolnych. Studium porównawcze o legitymizacji instytucji edukacyjnych*, Warszawa 1995.
5. *Uczniowie z chorobami przewlekłymi. Jak wspierać ich rozwój, zdrowie i edukację?*, red. B. Wojnarowska, Warszawa 2010.

## Literatura uzupełniająca

1. Chrzanowska I., *Pedagogika specjalna – od tradycji do współczesności*, Kraków 2015
2. *Pedagogika specjalna*, red. W. Dykcik, Poznań 2001.
3. *Psychologia zdrowia dzieci i młodzieży*, red. W. Pilecka, Kraków 2011.

## Uwagi

Zmodyfikowane przez dr hab. Małgorzata Czerwińska, prof. UZ (ostatnia modyfikacja: 26-04-2022 20:35)